

Pospíšil, Ivo

Česko-slovenské kulturní vztahy po roce 1989 : návaznost a změna

Slavica litteraria. 2010, vol. 13, iss. 1-2, pp. 154-155

ISBN 978-80-210-5357-1

ISSN 1212-1509 (print); ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/103944>

Access Date: 02. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

blahopřání k různým jubileím a fotografická dokumentace včetně CD z mezinárodního vědeckého semináře Intertextualita v post (mo-

dernom) umění, který se konal 5. března 2009 na počest Žilkova jubilea.

Ivo Pospíšil

ČESKO-SLOVENSKÉ KULTURNÍ VZTAHY PO ROCE 1989: NÁVAZNOST A ZMĚNA

Pod tímto názvem se na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity konal jednodenní workshop pořádaný Centrem filologicko-areálových studií Ústavu slavistiky 9. prosince 2009. Cílem bylo studium proměn česko-slovenských vztahů po osudovém zlomu v roce 1989, ale současně pátrání po vztahové kontinuitě.

Jana Waldnerová (Společné realie – jeden zo znakov úspešnej česko-slovenskej kinematografie po roku 1990) ukázala na důležitost přesahů k filmu, Milan Pokorný (Literární slovacika v produkci a vysílání Českého rozhlasu) na úlohu rádia v šíření literatury, Libor Pavera (Étos a etika literárních postav současné slovenské a české prózy – P. Weis a M. Viewegh) analyzoval dva autory v průřezu literárních postav, Anna Zelenková (Frank Wollman a Jozef Gregor-Tajovský – dve osobnosti česko-slovenského kontextu v mezivojnovom období) srovnala dvě meziválečné osobnosti českého slovenského kulturního života, Juraj Dolník (Kulturologické vnímanie bohemizmov v súčasnej slovenčine – nadväzovanie a zmena) neotřele a vtipně poukázal na paradoxy vývoje současné mluvené i psané slovenštiny, Adam Kola (Transformace, postkomunismus, postkolonialismus, postmodernismus. Paradigmata středoevropské literatury po roce 1989) zase na polském pozadí česko-slovenských událostí upozornil na nezbytnost vnímavosti v středoevropském areálu, František Všetíčka (Cesta po kolenou. Kolem roku 1989) zase na vývoj v české a slovenské literatuře na přelomu epoch, Viera Žemberová (Vývin slovenskej a českej literatury ako literárny dialóg) na plodný česko-slovenský dialog v literární vědě, Miloslav Konečný (Výskum staršej slovenskej literatury po roku 1989) na proměny slovenské literárněvědné mediévistiky, Oľga Orgoňová (Lingvokultúrna dimenzia slangu slovenskej mládeže 20 rokov po) na stav slovenského slangu, Zbigniew Trzaskowski (Outsider w czasach przełomu.

Marcina Świątlickiego poetycki obraz społeczeństwa polskiego) na jednu z postav polského společenského zlomu, Marie Sobotková (Dílo Zbigniewa Herberta v českém prostředí. 1958–2008) na českou recepci klíčového polského básníka, Jiří Fiala (O nejnovějším polském překladu Haškova Švejka) pojednal o nejnovější recepci Švejka v Polsku, Marta Germušková (Modality česko-slovenských meziliterárných vzťahov po novembri 1989) zase na peripetie polistopadových česko-slovenských meziliterárných vztahů, Anna Valcerová (Podnety českej literárnej vedy pre slovenskú literárnu vedu) na podněty české literární vědy, i když ji pojala spíše jako bohemistiku, Hana Voisine-Jechová (Literatura psaná a literatura čtená v Čechách a na Slovensku po roce 1989) poukázala na rozdíly v české a slovenské literatuře v daném období Petr Kučera (Česká literatura jako katalyzátor slovenského sebeuvědomování) na roli české literatury při slovakizaci Slováků, Mária Bátorová (Slovenský P.E.N. a jeho vzťahy ku krajinám V4 s dôrazom na Český P.E.N.) na prestižní spisovatelskou instituci (již byla nedávno prezidentkou) a její význam pro středoevropský areál, Jaroslav Vlnka (Kvintesencie Slobodovho hrdinu zo Strateného raja) se zabýval jedním dílem Rudolfa Slobody, Marián Kamenčík (Domov ako permanencia úniku – stratifikácia literárneho priestoru a jeho modalita – na príklade románu Máriusa Kopcsaya Domov) analyzoval kategorii literárního prostoru, Marta Součková (K reflexii slovenskej ponovembrovej prózy) se zabývala českou reflexí současné slovenské prózy v až příliš přísně vymezeném rámci několika českých spřízněných kritiků, Juliana Beňová (Poznámky k súčasnej slovenskej dráme) komentovala úlohu dramatu v současné slovenské slovesné produkci, balkanista, filolog a historik Václav Štěpánek (Zánik cestní sítě v oblastech kopaničářského osídlení a změna pojmu sousedství) vybudoval svoje vystoupení na analýze

jedného historického vzťahového javu, Jaromír Linda (Konceptce výběrových seminářů pro bohemisty a slovakisty v Bělehradě) uplatnil své zkušenosti lektora v Bělehradě v česko-slovenském kontextu, Ivo Pospíšil (Nové obnažování podstaty: česko-slovenské vzťahy v trojí projekci: J. Jirásek, A. Pražák a A. Mach) se pokusil srovnat tři postavy česko-slovenského dialogu ve 20. století.

Workshop měl všechny rysy zkušeného střetávání, konfrontačního bádání vyrůstajícího z dlhodobé tradice brněnské slovakistiky

a porovnávacího prístupu česko-slovenského včetně kontrastu vzájemnosti a nevzájemnosti, ovlivňování a rezistence, přirozenosti a groteskně absurdních poloh, polemického dialogu a rámcové shody. Brněnské česko-slovenské workshopy, semináře a konference na půli cesty z Prahy do Bratislavy se za 12 let existence staly středoevropským pojmem, ačkoli k nim ne všichni relevantní bohemisté, slovakisté, slavisté a další našli cestu.

Ivo Pospíšil

LITERÁRNOHISTORICKÉ REMINISCENCIE, TEDA KEŽ JUBILANTI NEPLAČÚ

Ľudia v istých okamihoch svojho aktívneho profesijného života zaokrúhľujú naplnené roky i tak, že sa vracajú k tomu, čo zaplňa ich pracovný stôl, no a v literárnej vede toto nepísané spoločenské pravidlo platí naisto. Sedemdesiatnik *PhDr. Rudolf Chmel, Dr.Sc.* (11. 2. 1939), posledné roky pôsobí na Karlovej univerzite, si túto udalosť pripomenul za pomoci vydavateľstva Kalligram súborom svojich kultúrnych, kulturologických a politologických prác, ktoré vyšli pod spoločným, azda aj zneisťujúcim pomenovaním *Romantizmus v globalizme* (2009).

Vydavateľ rozčlenil tematicky a problémovo i časovo a vzťahovo súbor do piatich blokových častí, vo všetkých však dominuje slovenská problematika v slavistickom a európskom dejinnom kontexte. Prvá časť siahla do predminulého storočia a venuje sa tým osobnostiach z národných dejín, ktoré podľa autorovho zväženia zasiahli do národného pohybu či už osobnostne, svojou tvorbou alebo názormi na formovanie budúcich národných dejov; aj preto sú medzi nimi *Ludovít Štúr, Jozef Miloslav Hurban, Samuel Štefanovič, Štefan Launer, Albert Škarvan, Ján Lajčiak, Alexander Matuška a Ivan Kadlečík*. Tentoraz svoj raný literárnohistorický výskum a záujem o genézu a rozvíjanie slovenskej literárnej kritiky R. Chmel zužitkoval tak, že ich napojil na politický, ekonomický a kultúrny kontext európskeho etablovania národa prostredníctvom výrazných osobností s predstavou, ako napredovať a emancipovať sa v meniacich sa podmienkach moderných národných spoločenstiev.

Emancipačné pohyby v minulosti či v žitom čase R. Chmel objasňuje v naširoko rozprestretom dejinnom a v jeho rámci aj sociologickom a kulturologickom dotyku, aby jeho výklad „romantizmu v globalizme“, takmer vždy nepriamočiarych aj zložitých, nadľahčených i vystupňovaných názorov a ich uskutočnení, smeroval k príčine a následku problému, ktorému sa venuje v národných i medzi národmi jestvujúcich kontaktoch.

Rovnomenná sentencia z drámy Ivana Stodolu pri jubilujúcom *PhDr. Vladimirovi Petříkovi, CSc.* (1. 3. 1929) má viacnásobné opodstatnenie. Jubileá sú rozličné a odlišné na ne reagujeme, no v literárnej vede azda vždy ide predovšetkým o náročné súhrny postavené na roveň hodnotiaceho vysvedčenia z obsahu a dosahu životnej výskumnej aktivity jednotlivca.

Vladimír Petřík sa natrvalo spája so slovenskou literatúrou 20. storočia, a ako sám pridáva, ak siahol v čase hlbšie, tak len na doznievajúce 19. storočie, lenže treba pridať i to, že z genológie si vybral epiku a príležitostne sa zahľadel i na výsledky literárnej vedy, ak sa odovzdávali do kultúrneho a vedeckého prostredia ako záver istého, čo aj len čiastočne uzavretého problému.

Od jubilanta sa očakáva a možno to v podvedomí aj on navodzuje, že sa predstavia v celostnosti trajektórie jeho „života“, o ktorom má širší dosah hovoriť a ponárať sa po zovšeobecnený význam do nich. Prístup, ktorý sa napokon zvolí, pravidla býva podnecovaný aj limitovaný odlišnými skutočnosťami, ale za nimi vždy ostáva určujúcim činiteľom vôľa